

Bērnu ar cerebrālo trieku pieredze, lietojot mobilitātes tehniskos palīgīdzekļus skolas vidē

Elza Sebre^{1,2}, Ieva Jēkabsone³

¹ Bērnu klīniskā universitātes slimnīca, Latvija

² Rīgas Austrumu klīniskā universitātes slimnīca, stacionārs "Gaiļezers", Latvija

³ Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas katedra, Latvija

Ievads. Cerebrālā trieka (CT) ir neprogresējoša smadzeņu bojājuma rezultātā attīstījušies kustību un pozas traucējumi. ASV tika noskaidrots, ka 41% bērnu ar CT ir ierobežotas spējas pārvietoties, bet 31% bērnu jāizmanto mobilitātes tehniskie palīgīdzekļi (TP). Neskatoties uz ieguvumiem, ko sniedz TP un to pieejamības palielināšanos, nav garantijas, ka lietotāji ierīces pieņems un būs ar tiem apmierināti. Trūkst pētījumu, kuri analizētu tieši bērnu viedokli par TP.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis bija izpētīt un analizēt pieredzi bērniem ar CT, lietojot mobilitātes tehniskos palīgīdzekļus skolas vidē. Pētījumā piedalījās seši bērni ar cerebrālo trieku un četri vecāki. Informācijas iegūšanai tika izmantotas daļēji strukturētas intervijas. Tika sagatavoti divi interviju protokoli ar līdzīgiem jautājumiem gan bērniem, gan vecākiem. Interviju jautājumi tika strukturēti pēc Persona-vidē-nodarbe modeļa (Law, 1996).

Rezultāti. Pētījumā piedalījās 6 bērni (3 meitenes un 3 zēni) ar CT, vecums – 7–15 gadi, kā arī 4 vecāki (3 sievietes un 1 vīrietis), vecums – 39–47 gadi.

Bērnu attieksme pret lietotajiem TP ir vairāk pozitīva nekā negatīva. Bērni ir pieraduši pie TP, uztver tos kā ierīces, kas palīdz veikt dažādas ikdienas aktivitātes. Daži no bērniem TP personificē, uztver kā draugu vai rotaļlietu. Negatīva attieksme un sarūgtinājums parādās, ja TP plīst, nolietojas vai ir jāmaina. Bērni novērtē iespēju izvēlēties palīgīdzekļa krāsu, kā arī modeli. Bērni, kuriem ir bijuši vairāki TP, atzīst, ka ir labāki un sliktāki palīgīdzekļi. Bērnu vecāki kā galvenos plusus nosauc ērtu palīgīdzekļa lietošanu, piemērotību bērnam, vieglu salikšanu, pārvadāšanu automašīnā.

Palīgīdzekļu trūkumi, pēc bērnu domām, ir tas, ka tie plīst, nodilst, tiem ir lielas remonta izmaksas u. tml. Savukārt vecāki kā galvenos trūkumus uzsver to, ka palīgīdzekļu saņemšana par valsts budžeta līdzekļiem ir ilgstošs process, TP mēdz būt lieli, smagi, tos ir grūti pārvadāt automašīnā. Konkrētajā skolā tika identificētas divas vides barjeras – regulāri lūst pacēlājs un daži kabineti ir tik šauri, ka ar TP tajos nav iespējams iekļūt. Klasesbiedri ir draudzīgi un izpalīdzīgi. Tikai viena meitene ir piedzīvojusi negatīvu vienaudža attieksmi, kā rezultātā piedzīvojusi kritienu ar riteņkrēsli. Kopumā respondenti uzskata, ka TP atvieglo aktivitāšu veikšanu skolas vidē, bet norāda, ka ir jāpārdomā visas nianšes, kas saistītas ar vides pieejamību, TP saņemšanas un aprītes kārtību u. c. faktoriem, kas ietekmē TP lietošanu.

Secinājumi. Bērnu pieredze, lietojot TP skolas vidē, ir vairāk pozitīva nekā negatīva. Faktori, kas visbiežāk ietekmē TP lietošanu skolas vidē un bērna attieksmi pret to, ir skolas vides pieejamība, skolasbiedru un skolotāju attieksme un atbalsts, TP kvalitāte un atbilstība bērna funkcionālajām spējām. Vides barjeras kavē bērnu dalību skolas dzīves aktivitātēs, kā arī ietekmē bērnu neatkarības līmeni ikdienas aktivitāšu laikā. Veselības aprūpes speciālistiem nepieciešams detalizēti izvērtēt katra bērna funkcionālo stāvokli, lai varētu ieteikt TP, kurš patiešām atbilst konkrētā bērna spējām un vajadzībām.

Balstoties uz veiktā pētījuma rezultātiem, kā arī uz analizētajiem pētījumiem pasaules mērogā, pētnieks izvirza priekšlikumu vispārīgļītojošām iekļaujošām skolām Latvijā, sadarbojoties ar rehabilitācijas speciālistiem, veidot informatīvu materiālu un organizēt seminārus par tēmām, kas skar TP lietošanu skolas vidē.